

УДК 004.77:37.018.43:[378.016:101]:378.4

DOI: 10.31499/2706-6258.2(6).2021.247531

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ФІЛОСОФІЯ» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кириленко Катерина, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0002-3303-3947

E-mail: kf919@ukr.net

Стратюк Вікторія, магістр міжнародних відносин, завідувач навчальної лабораторії кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0001-7125-3361

E-mail: vikastratuk@gmail.com

Бойко Людмила, кандидат педагогічних наук, професор кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0001-8809-060X

E-mail: aspirantura-knukim@ukr.net

Бенюк Олеся, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0002-7020-2666

E-mail: obeniuk@gmail.com

Кундеревич Олена, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв

ORCID: 0000-0001-7248-5033

E-mail: l.kunderevich@gmail.com

Метою статті є вивчення можливостей спрямування комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища на формування комунікативної компетентності майбутнього випускника ЗВО. На прикладі використання платформи Moodle у процесі викладання курсу «Філософія» описані форми роботи викладача зі студентами у напрямі формування комунікативного освітнього середовища. Залучено наступні методи дослідження: педагогічне спостереження, моніторинг, аналіз, узагальнення, конкретизація, систематизація. З'ясовано, що платформа Moodle допомагає облаштувати інтегроване навчальне середовище з налагодженою взаємодією всіх його учасників, сформувати комунікативну компетентність майбутнього випускника ЗВО.

Ключові слова: компетентнісний підхід; комунікативна компетентність; комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище; платформа Moodle; емпатичні стосунки; діалогова освітня модель; викладання курсу «Філософія»; навчальний досвід КНУКіМ.

USAGE OF THE MOODLE PLATFORM FOR THE PURPOSE OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE PROCESS OF TEACHING THE PHILOSOPHY COURSE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Kyrylenko Kateryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0002-3303-3947

E-mail: kf919@ukr.net

Stratiuk Viktoriia, Master of International Relations, Head of the training laboratory of the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0001-7125-3361

E-mail: vikastratuk@gmail.com

Boiko Liudmyla, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0001-8809-060X

E-mail: aspirantura-knukim@ukr.net

Beniuk Olesia, Candidate of Philosophy, Associate Professor at the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0002-7020-2666

E-mail: obeniuk@gmail.com

Kunderevich Olena, Candidate of Philosophy, Associate Professor at the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0001-7248-5033

E-mail: l.kunderevich@gmail.com

The purpose of the article is to substantiate the expediency of directing the computer-oriented learning environment to the formation of communicative competence of the future graduate of the higher education institutions. The forms of work of the university lecturer with students in the direction of formation of the communicative educational environment are described, on the example of the use of computer-based learning tools of the Moodle platform, in the process of teaching the "Philosophy" course. The following research methods are used: pedagogical observation, monitoring, analysis, generalization, concretization, systematization. The scientific novelty of the research is to study the communicative capabilities of the Moodle learning platform, ways of using them in teaching the "Philosophy" course in the university in order to form the communicative competence of future graduates and highlight the relevant experience of the Department of Philosophy and Pedagogy of Kyiv National University of Culture and Arts (KNUC&A) in attracting them to work with students. The necessity of the formation of communicative competence as the basic integral characteristic of the person, the direction of educational and training activity of the university of any profile in this direction is substantiated. It is demonstrated that the subject content of the "Philosophy" course provides the formation of communicative competence at the theoretical and practical levels. It has been studied out that Moodle platform helps to create an integrated learning environment with well-established interaction of all participants, to form the communicative competence of future graduates.

Keywords: *competency approach; communicative competence; computer-oriented learning environment; Moodle platform; empathic relationships; dialogic educational model; teaching the "Philosophy" course; educational experience of KNUC&A.*

Однією з найбільш поширених платформ, яка активно змінює інституційне навчальне середовище у напрямі його віртуалізації, є система управління навчанням Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Розроблена австралійцем Мартіном Доугіамасом (Martin Dougiamas) 2002 року, вона постійно вдосконалюється та розширює географію свого застосування. Затвердження виконавчою владою України у вересні 2003 року «Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки» (постанова КМУ від 23.09.2003 № 1494) [5] створило запит на залучення платформи до організації роботи закладів освіти України від початків її створення. Простий інтерфейс та відкритий доступ, який надає ресурс своїм користувачам, сприяли тому, що платформа стала найбільш поширеним в Україні (і не лише) віртуальним навчальним ресурсом, який нині «має 129 мільйонів користувачів в усьому світі»; від 2018 року «використання платформи Moodle у світі перевищило використання усіх інших платформ разом узятих» [10].

Технічні можливості, які надає користувачам платформа, використовуються у закладах вищої освіти (ЗВО) переважно для оцифрування навчально-методичних комплексів дисциплін з метою надання здобувачам освіти доступу до них. В умовах вимушеного переходу освіти на дистанційну форму навчання, що був спричинений пандемією COVID-19, ресурси платформи почали активно використовувати також для перевірки набутих студентами знань та здійснення контролю у тестовому режимі. Утім, можливості платформи мають ширший діапазон застосування.

Цифровізація освіти, що набирає обертів, в умовах, коли освітні послуги все більше опановують дистанційний спосіб їхнього надання, трансформує навчальне середовище ЗВО у напрямку пошуку шляхів забезпечення стрімко зростаючої за таких обставин потреби у міжособистісному спілкуванні всіх учасників навчального процесу.

Вивчення комунікативних можливостей, що надає платформа Moodle як найбільш використовуваний у сучасній освіті ресурс, є нагальним питанням сьогодення. Використання платформи у викладанні курсу «Філософія» з метою формування в процесі його вивчення комунікативної компетентності здобувача освіти потребує обміну досвідом, його популяризації та вдосконалення.

У період активного впровадження платформи Moodle у роботу закладів вищої освіти України, що мало місце у 2008–2013 роках, кількість наукових публікацій, предметом висвітлення яких був опис ресурсів платформи, аналіз досвіду її впровадження, обмін рекомендаціями з вдосконалення роботи з її ресурсами, була досить великою. На липень 2021 року наукометрична система Web of Science за пошуковим словом «Moodle» висвітлювала 1164 публікації, переважна їхня кількість припадає на 2008–2013 роки. Вимушений перехід закладів вищої освіти України та світу на дистанційне навчання у зв'язку із запровадженням карантинних обмежень, викликаних COVID-19, підвищив увагу освітян до впровадження у навчальний процес ресурсного забезпечення, яке надає платформа Moodle, що активізувало також і вивчення дидактичних можливостей платформи у науковій літературі. У 2019 році відбулося кілька наукових конференцій з питань впровадження інформаційних технологій в освітній процес, у межах яких висвітлювалися можливості платформи Moodle [11, с. 16–17]. Збільшилася кількість наукових публікацій, присвячених

вивченню можливостей системи управління навчанням Moodle та висвітленню досвіду її використання у дистанційній освіті. Слід зазначити, що науковців дедалі більше цікавить вивчення не лише дидактичних, а й комунікативних можливостей платформи. Зокрема, протягом 2020 року предметом уваги дослідників було вивчення персоналізованого навчального дизайну платформи [15], використання можливостей платформи з метою забезпечення зворотного зв'язку [7]. У 2021 році наукові публікації, що присвячені вивченню можливостей використання Moodle в навчальних цілях, усе більше уваги приділяють вивченню комунікативних ресурсів платформи, а саме: реалізації індивідуалізації засобами Moodle [4], створенню вікторин Moodle за допомогою LATEX [13] тощо.

Попри збільшення активних користувачів платформи та зростання зацікавленості серед науковців у вивченні її комунікативних можливостей, практика використання ресурсів Moodle спрямована переважно на реалізацію дидактичних цілей. Порівняльний аналіз використання платформи до та під час пандемії на прикладі проведеного в Ужгородському національному університеті опитування здійснив В. Староста, дослідження якого засвідчило, що під час пандемії зросло використання платформи (збільшилася кількість зареєстрованих на ній користувачів та активізувалася робота на платформі тих, хто був зареєстрований раніше), але принципово не змінилося: ресурс використовують переважно для надання студентам навчально-методичних матеріалів, отримання від них виконаних завдань та здійснення тестування (як поточного, так і підсумкового) [6, с. 225–226]. За таких умов комунікація між викладачем та студентом у процесі дистанційного спілкування формалізується, учасники навчального процесу дистанціюються один від одного, часто постають як деперсоніфіковані, сховані за аватарками та вигаданими лінками суб'єкти.

Натомість дистанційна комунікація у процесі навчання має потужний, дотепер не повністю вивчений та активований потенціал, що може бути використаний у напрямку встановлення особистісних емпатичних стосунків між викладачем та студентом. Комунікативна компетентність випускника закладу вищої освіти має формуватися з використанням нових можливостей, які надає дистанційна освіта. Важливість розвитку комунікативної компетентності розкривається багатьма дослідниками, зокрема Alvino E. Fantini [12], G. Fabry, C. Kiessling [14] та ін. Велику увагу науковці приділяють дослідженню процесу формування комунікативної компетентності у міжкультурному середовищі та під час вивчення іноземних мов.

Утім, формування комунікативної компетентності у процесі викладання філософії у закладах вищої освіти, використання можливостями платформи Moodle з цією метою не було предметом висвітлення у науковій літературі. Враховуючи наявність навчального курсу «Філософія» в освітніх програмах першого рівня вищої освіти у переважній більшості закладів вищої освіти України, вивчення цього питання є актуальним.

Мета дослідження – вивчення можливостей формування комунікативної компетентності майбутнього випускника ЗВО у процесі викладання курсу «Філософія» та використання з цією метою інструментів комп'ютеризованого навчання платформи Moodle; висвітлення досвіду кафедри філософії і педагогіки Київського національного

університету культури і мистецтв (КНУКіМ) у напрямі формування комунікативної компетентності студентів у процесі викладання курсу «Філософія» в умовах дистанційної освіти.

Формування комунікативної компетентності молодшої людини є нагальним завданням будь-якого, не залежно від профілю та спеціалізації, ЗВО. Воно реалізується зусиллям усіх стейкхолдерів у процесі проведення наукової, навчальної, виховної, профорієнтаційної та інших видів діяльності та має бути закладене в структуру та зміст кожної освітньої програми, визначати навчання та викладання у межах її виконання, впливати на вибір форм та методів навчання і викладання.

Вивчення курсу «Філософія», який присутній в освітніх програмах першого (бакалаврського) рівня більшості ЗВО України як обов'язковий у циклі навчальних дисциплін соціально-гуманітарного профілю, має великі можливості у напрямі формування комунікативної компетентності.

З цією метою викладачеві слід передбачити в межах опрацювання робочої програми дисципліни виконання студентами різноманітних завдань творчого характеру. Вони мають особливу вагу в дистанційній формі освіти, коли контакт викладача та студента опосередкований віртуальним світом.

У процесі викладання філософії у період карантинних обмежень та вимушеного переходу ЗВО на дистанційне навчання, робоча програма з філософії у КНУКіМ була побудована таким чином, що перевірка засвоєних студентами знань з відповідних тем відбувалася шляхом оцінювання таких видів творчих робіт: написання сенкана до одного із запропонованих викладачем термінів з теми «Онтологія як розділ філософії» (сенкан – це вірш без рими, що складається із п'яти рядків, з яких перший – певний термін, другий – його опис двома прикметниками, третій – три дієслова, які називають дію, що стосується обраного терміна, четвертий висловлює ставлення автора до теми та має чотири слова, п'ятий рядок складається з одного слова, яке є синонімом до терміна; студентам було запропоновано зазначити прізвище філософа, на якого вони покликаються в своїх роздумах); розробка кросворда з теми «Буття людини у світі» (кросворд повинен був містити по 10 слів горизонтально та вертикально, мати порожні для заповнення клітини, поряд із завданнями студенту слід було вказати правильні відповіді та зазначити літературу, якою він користувався при виконанні завдання. Креативність в розробці кросворда та естетичне оформлення також були предметом оцінювання); виконання творчої роботи (колажу, малюнку) у будь-якій, довільно обраній техніці та стилістиці, на тему «Людина – це...»; презентації у програмі PowerPoint або Keynote об'ємом 10–12 слайдів (із зазначенням списку використаної літератури) на тему «Філософія про людину», вона мала містити висвітлення поглядів окремого філософа (чи властивих певному напряму філософування) щодо сутності, місця, призначення, мети існування людини у світі. Приклади виконаних студентами творчих завдань подані на рис. 1, 2, 3.

Платформа Moodle надає викладачеві можливість перевірки та оцінювання таких творчих робіт. Студент може прикріпити виконане завдання, яке викладач анонсує через категорію «завдання», або надіслати його викладачу в особисті повідомлення. Важливо, щоб творчі завдання були такими, які цікаві для виконання і мають можливість письмової фіксації.

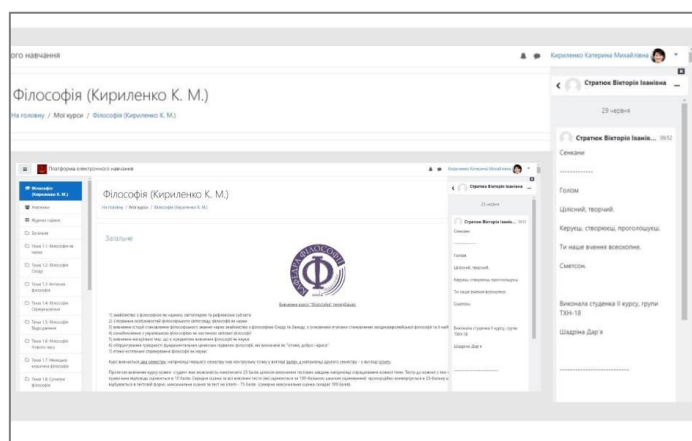

Рис. 1. Селкани, надіслані студентами через функцію особистих повідомлень на платформі Moodle

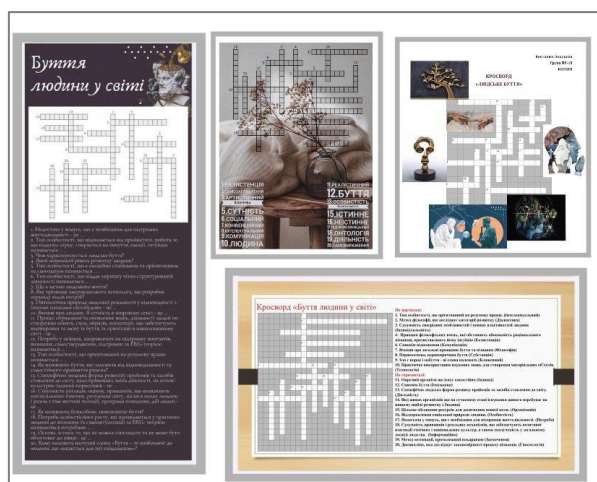

Рис. 2. Приклади кросвордів, що були надіслані студентами через прикріплені файли до категорії «завдання»

Рис. 3. Приклади творчих робіт, що були надіслані студентами через прикріплені файли до категорії «завдання» та в особисті повідомлення

Творчі завдання дають можливість перевірки та оцінювання самостійної роботи студентів, водночас вони є шляхом активізації роботи студента на лекційних заняттях та заохочення до діалогу (як з викладачем, так і між собою). З цією метою на лекціях з філософії в КНУКіМ проводяться навчальні флешмоби [2], зокрема, на тему «Захід чи Схід?», «Символ української ментальності», «Колір істини». Студентам, що зголошуються брати участь у них, пропонується принести та продемонструвати на занятті річ, що є уособленням їхніх поглядів з того чи іншого питання, і пояснити свій вибір. Проведення навчальних флешмобів під час онлайн-занять допомагає залучити аудиторію до живого діалогу та вмотивує студентів до пошуку особистісно орієнтованих знань.

Спільний пошук істини, командна робота на лекційному занятті в процесі такого пошуку, особливо під час дистанційних занять, активізується шляхом проведення опитувань та голосувань із використанням можливостей інших платформ, зокрема ресурсу Mentimeter (рис. 4).

Рис. 4. Приклад опитування на платформі Mentimeter

Menti-опитування можуть бути такими, що пропонують студенту вибрати варіант відповіді із запропонованих, надати свій варіант відповіді, висловити своє ставлення до певної теми, згоду чи незгоду з запропонованою тезою, оцінити роботу викладача, зокрема рівень спілкування з ним. Особливо цінними є такі опитування, що відкривають перед студентом можливість брати участь у формуванні предметного наповнення дисципліни (рис. 4).

Значний дидактичний та комунікативний потенціал має онлайн-сервіс Kahoot!. Вікторини, що створюються на цій платформі, дозволяють не лише зацікавити студента у спілкуванні з викладачем та у діалоговому пошуку знань, а й розширити предметне наповнення дисципліни та забезпечити реалізацію міжпредметних зв'язків шляхом залучення найрізноманітнішого візуального ряду (картини, портрети, фото, колажі, меми тощо). Платформа також надає можливість проводити опитування, у яких студенту пропонується обрати одну з двох запропонованих точок зору, погодитися або спростувати певне твердження. Проведення вікторин з філософії в КНУКіМ вже було предметом висвітлення у науковій періодиці [1]. Приклади опитувань наведені на рис. 5.

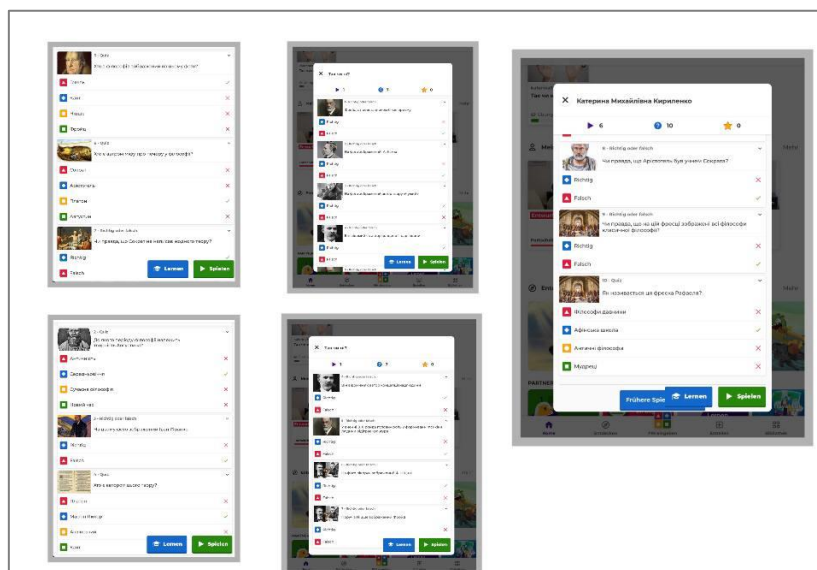

Рис. 5. Приклад вікторин на платформі Kahoot!

Опитування, що створюються на ресурсах Mentimeter та Kahoot!, дозволяють залучити студента до діалогу онлайн через URL-посилання, яке викладач надсилає в чат онлайн-лекції, через qr-код додає до навчальних презентацій, що створюються у програмах PowerPoint та Keynote та демонструються ним на занятті, як окрему URL-адресу прикріплює до відповідної теми на Moodle. Налагодження викладачем зворотного зв'язку зі студентською аудиторією – необхідна умова формування комунікативної компетентності здобувачів освіти.

Функція особистих повідомлень на ресурсі Moodle є дієвим шляхом встановлення та підтримки емпатичних міжособистісних взаємодій між викладачем та студентом. Платформа надає студенту можливість встановлення з викладачем діалогу, зміст якого не вичерпується коментарем виконаних завдань. Вміле використання цього ресурсу викладачем є шляхом реалізації студентоцентричної моделі навчання та створення індивідуальної освітньої траєкторії.

Діалоговий підхід у викладанні курсу «Філософія» впроваджується також через використання на платформі Moodle функції тестових завдань, які пропонуються студентами до виконанням наприкінці вивчення ними кожної теми. Важливо, щоб тести були побудовані викладачем так, щоб не викликати у студента відчуття складності чи незрозумілості матеріалу, водночас вони не повинні бути занадто легкими і демотивувати вчитися. Тестові завдання не можуть бути занадто об'ємними та мати велику кількість питань. Вони повинні мати різний рівень складності питань, містити різнотипні запитання (такі, що передбачають перевірку роботи студента на лекції, рівня його уваги, запам'ятовування термінів та їхніх визначень, розуміння матеріалу, стимулюють думати над змістом вивченого і робити вибір). Предметне наповнення завдань має співпадати з лекційними матеріалами. Тестові завдання створюються викладачем у продовження діалогу, розпочатого ним на онлайн-лекції, вони мають потужний комунікативний ресурс. Технічні особливості платформи передбачають можливість створення викладачем тестових завдань у банку питань, який

дозволяє структурувати їх за категоріями, що відповідають окремим темам курсу. Кожна категорія може мати підкатегорії, що містять завдання різного рівня складності або різні типи завдань. Ця можливість дозволяє викладачеві рівномірно розподілити питання для студентів під час створення тестового завдання. Платформа передбачає наступні типи питань для тестування: багатоваріантне питання (дозволяє вибрати одну або декілька відповідей із запропонованих), правильно/неправильно, питання із встановленням відповідності із заданого списку, коротка відповідь (передбачає відповідь студента однією фразою або реченням), есе (дозволяє відповіді з декількох речень чи абзаців), питання із необхідністю заповнити пропущені слова, питання із перетягуваннями (пропущених слів у тексті, маркерів, міток із текстом на картинку), числове питання та розрахункові питання різних типів. Тестові опитування, створені на платформі, дають можливість викладачеві налагодити зворотний зв'язок зі студентами з метою перевірки набутих ним знань, а студентів здійснювати контроль за результатами своєї роботи та прозорістю й об'єктивністю її оцінювання викладачем. Водночас вони постають як форма діалогу учасників навчального процесу.

Платформа Moodle має ресурси організації не лише індивідуальної комунікації викладача зі студентом, а й групової взаємодії. Форуми, чати, вебінари є засобами формування комунікативного навчального середовища. Форум – це майданчик для спілкування викладача та студентів, де кожен учасник має можливість отримати інформацію, поставити питання та взяти участь у дискусії. Розрізняють різні типи форумів: новинний (передбачає розміщення інформації лише викладачем), help-форум (надає можливість студентам та викладачам ставити організаційні питання та брати участь у їхньому обговоренні), загальний (не передбачає модерації викладачем, доступний для всіх). Чат на платформі Moodle надає можливість учасникам проводити сесії онлайн-обговорень, що особливо корисно в умовах дистанційної освіти, коли група не може зустрітися разом в аудиторіях університету. Сесії чатів можуть бути як одноразові, так і повторювані з періодичністю, яку визначають учасники. Вебінари (BigBlueButton) – це ресурс для створення онлайн-конференцій у режимі реального часу, який є аналогом для Zoom-конференцій. Однак відмінність BigBlueButton від Zoom полягає в тому, що при використанні першого студентів не потрібно вводити логін та пароль на іншому сайті, достатньо перейти до онлайн-зустрічі через платформу Moodle. Особисті повідомлення учасників чату створюють можливість для налагодження емпатичних міжособистісних взаємодій між ними не лише між викладачем та студентом. А формат спільного чату формує навчальне середовище як простір відкритого діалогу.

Різноманітний інструментарій, який пропонує викладачеві платформа, є шляхом до створення та оперативного модернізування авторського наповнення курсу тими навчальними матеріалами, які розкривають його як особистість та підібрані з урахуванням світоглядних та професійних уподобань аудиторії.

Можливість використання додатків (плагінів) є шляхом для максимального розширення комунікативного простору, як з боку викладача, так і студента, що реалізує діалогову освітню модель. Існують різні групи плагінів, що допоможуть покращити та урізноманітнити навчальний процес, зокрема плагіни для створення курсів та їхнього контенту, тестів та вправ, гейміфікації, підвищення мотивації студентів, спілкування, аналітики, контролю активності та успішності студентів тощо.

Шаблонне використання ресурсів цифрової платформи Moodle та формальний підхід викладача до роботи з ними не забезпечує формування у студентської молоді комунікативної компетентності та не є гарантією створення комунікативного навчального середовища. Робота з цифровими освітніми ресурсами передбачає творчий підхід викладача до використання їхніх можливостей, потребує особистісного наповнення ним навчальних ресурсів, що пропонуються для опрацювання студентами, вимагає кропіткої індивідуальної роботи з кожним студентом. Безперечно, така робота забирає більше часу та потребує від викладача значних особистих ресурсів, але без цього залучення цифрових можливостей до організації навчального процесу не дає належного результату та є марним.

Протягом 2020/2021 навчального року викладачі кафедри філософії і педагогіки КНУКіМ проводили педагогічний експеримент, спрямований на вивчення впливу опитувань, що створені на базі цифрової платформи Mentimeter і залучаються викладачем до роботи зі студентами на лекції, на комунікацію студентів із викладачами під час дистанційної освіти. Його результати засвідчили, що факт використання освітньої цифрової платформи на заняттях сам по собі не впливає на оцінку студентами рівня комунікації з викладачем (рис. 6–7).

Рис. 6. Результати опитування студентів експериментальної групи факультету дизайну і реклами про комунікацію в умовах дистанційної освіти

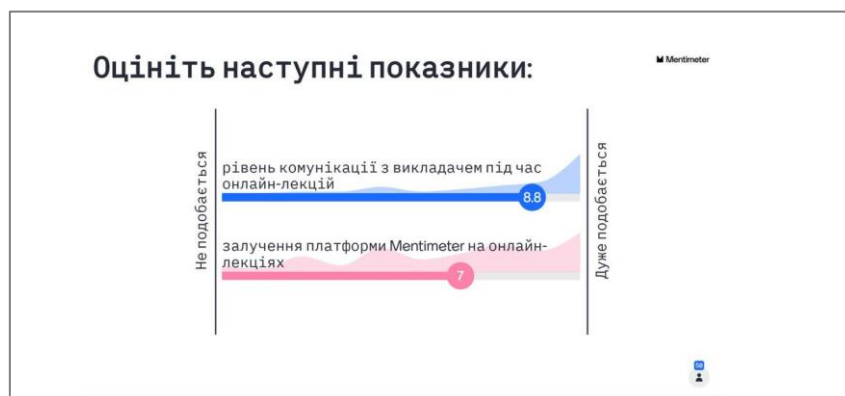

Рис. 7. Результати опитування студентів контрольної групи факультету журналістики і міжнародних відносин про комунікацію в умовах дистанційної освіти

Студенти експериментальної групи (у ній викладач регулярно долучав їх до взаємодії шляхом використання на лекціях Mentі-опитувань) оцінили рівень комунікації з викладачем на дистанційних лекціях так само високо, як і студенти контрольної групи, де лекційні заняття відбувалися без використання Mentі-опитувань. Формування комунікативної компетентності студента залежить від готовності та бажання викладача створювати комунікативне освітнє середовище, від уміння організовувати та підтримувати навчальну комунікацію, від його особистого рівня розвитку комунікативної культури та сформованої у нього як у викладача комунікативної компетентності.

Комунікація викладачів кафедри філософії і педагогіки КНУКіМ зі студентами здійснювалася із використанням різного ресурсного забезпечення платформи Moodle. Як показав моніторинг вражень студентської аудиторії про вивчення курсу «Філософія» та роботу з викладачами (він відбувався в усній формі шляхом проведення бесід зі студентськими деканами різних факультетів та у процесі обговорень навчальних питань на старостатах) студенти вище оцінюють комунікацію з викладачем за умови цікаво підбраного ним предметного наповнення дисципліни, наявності авторських навчальних посібників з курсу та їхньої цифрової форми у відкритому доступі [3], залучення до роботи онлайн ресурсів (підручників, енциклопедій тощо), наповнення дидактичного матеріалу опитувальниками (напр., «Хто ти з філософів?» [8], «Який ти філософ?» [9], підтримки викладачем комунікації зі студентом через приватні повідомлення на платформі електронного навчання Moodle.

Аналіз змістового наповнення курсів «Філософія» викладачами кафедри філософії і педагогіки КНУКіМ на платформі Moodle засвідчив: ресурсні потужності платформи надають викладачеві як модератору навчального процесу значні можливості для формування цікавого неповторного контенту на сторінках своїх курсів та створення на їхній платформі активних комунікативних майданчиків, учасниками діалогу на яких є не лише викладач і студенти, а й широке коло онлайн-спільноти, що стає учасником інтелектуальної комунікації. Сторінки викладачів кафедри на платформі Moodle, попри наявність в університеті однієї типової програми з дисципліни «Філософія» та незначні відмінності, що мають їхні робочі програми з цього курсу, різняться між собою. Це засвідчує створення кожним викладачем свого самобутнього поля діалогу зі студентською аудиторією, формування ним комунікативної компетентності студентів із врахуванням їхньої професійної орієнтації та особистісних уподобань.

Проведене дослідження засвідчує, що платформа Moodle як найбільш використовуваний освітній цифровий ресурс на лише організовує навчальний процес на належному дидактичному рівні, а й має потужний комунікативний ресурс, допомагає побудувати інтегроване навчальне середовище з налагодженою продуктивною взаємодією всіх учасників навчального процесу, вибудувати особистісну комунікацію між викладачем та студентом, сформувавши комунікативну компетентність майбутнього випускника ЗВО. Залучення ресурсів платформи до формування комунікативної компетентності студента особливо важливо в умовах домінування дистанційної освіти.

Тестові опитування, створені на платформі, є шляхом налагодження зворотного зв'язку зі студентами не лише з метою перевірки набутих ним знань та здійснення студентами контролю за результатами своєї роботи, прозорістю й об'єктивністю її

оцінювання викладачем, вони постають як форма діалогу учасників навчального процесу; ресурси організації групової взаємодії (форуми, чати, вебінари) є засобами формування комунікативного середовища; особисті повідомлення створюють можливість налагодження емпатичних міжособистісних взаємодій між викладачем та студентом. Можливість використання додатків (плагінів) є шляхом максимального розширення комунікативного простору, як з боку викладача, так і студента, що реалізує діалогову освітню модель. Різноманітний інструментарій, який пропонує викладачеві платформа, має бути використаний ним для створення та оперативного модернізування авторського наповнення курсів.

Moodle має потужний комунікативний ресурс, допомагає побудувати інтегроване навчальне середовище з налагодженою продуктивною взаємодією всіх учасників навчального процесу, сформувати комунікативну компетентність майбутнього випускника ЗВО, є засобом для встановлення особистісної комунікації між викладачем та студентом та реалізації студентоцентричної освітньої моделі.

З покликанням на досвід кафедри філософії і педагогіки КНУКіМ продемонстровано, що платформа Moodle дозволяє інтегрувати інші цифрові платформи (напр., Mentimeter та Kahoot!), залучити навчальні онлайн-ресурси, що використовуються викладачем в межах викладання дисципліни. Це допомагає організувати навчальний процес на високому дидактичному рівні відповідно до сучасних світових тенденцій, зробити його змістовним, доступним та цікавим для студента.

Без залучення студента до цифрової дистанційної комунікації у процесі навчання не можливо сформувати його комунікативну компетентність, яка в умовах зростаючої цифровізації передбачає наявність умінь, навичок та досвіду комунікації у цифровому середовищі. Вивчення цифрової складової комунікативної компетентності випускника ЗВО та шляхів її формування у процесі здобуття ним вищої освіти потребує додаткових досліджень та постійного обміну досвідом між освітянами у напрямку впровадження кращих його результатів.

Дистанційна форма здобуття освіти, що стала основною в епоху пандемії COVID-19, ще більш загострила необхідність формування комунікативної компетентності здобувачів освіти та засвідчила продуктивність використання тих можливостей, що мають цифрові освітні платформи, у напрямку створення комунікативного навчального середовища і реалізації діалогової моделі освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбань Ю., Скаченко О. Досвід використання цифрового інструменту навчання Kahoot! у діяльності бібліотеки університету. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2020. № 5. С. 66–79.
2. Кириленко К. М. Впровадження флешмобу в навчальний процес підготовки спеціаліста галузі культури і мистецтва (на прикладі освітнього досвіду Київського національного університету культури і мистецтв). *Питання культурології*. 2020. Вип. 36. С. 239–248.
3. Кириленко К. М. Філософія: основні теми та проблеми: навч. посіб. Київ: Видавничий центр КНУКіМ, 2019. 146 с. URL: http://kf.knukim.edu.ua/images/posib_compressed.pdf (дата звернення: 01.07.2021).
4. Осадча К., Осадчий В., Спірін О., Круглик В. Реалізація індивідуалізації та персоналізації навчання засобами Moodle. *Молодь і ринок*. 2021. № 1(187). С. 38–43.
5. Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.2003 р. № 1494. *Офіційний вісник України*. 2003. № 39. Ст. 2070.
6. Староста В. І. Moodle до, під час і після пандемії COVID-19: використання студентами бакалаврату та магістратури. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2021. № 10. С. 216–230.
 7. Стечкевич О. О. Забезпечення зворотного зв'язку засобами Moodle у процесі дистанційного навчання. *Наукове забезпечення технологічного прогресу XXI сторіччя: матеріали Міжнар. наук. конф.* (Чернівці, 1 трав. 2020 р.). Чернівці: МЦНД, 2020. С. 28–31.
 8. Тест: хто ти з філософів? URL: <https://rubryka.com/article/test-philosopher> (дата звернення: 01.07.2021).
 9. Тест. Який ти філософ? URL: <https://bit.ua/2020/02/test-yakyj-ty-filosof> (дата звернення: 01.07.2021).
 10. Що таке Moodle. URL: <https://moodle.org/mod/page/view.php?id=8174> (дата звернення: 01.07.2021).
 11. Abdiansah A., Utami A. S. Analysis of Moodle Features to Build Moodle-Lite. *The Sriwijaya International Conference on Information Technology and Its Applications: Proceedings of the International Conference* (Palembang, 16 Nov. 2019). Atlantis Press, 2019. P. 655–660.
 12. Fantini A. E. Reconceptualizing intercultural communicative competence: A multinational perspective. *Research in comparative and international education*. 2020. Vol. 15, No. 1. P. 52–62.
 13. Hendrickson A. The moodle package: generating Moodle quizzes via LATEX. URL: <http://tug.ctan.org/tex-archive/macros/latex/contrib/moodle/moodle.pdf> (дата звернення: 01.07.2021).
 14. Kiessling C., Fabry G. What is communicative competence and how can it be acquired? *GMS Journal For Medical Education*. 2021. Vol. 38, No. 3. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7994879/pdf/JME-38-3-49.pdf> (дата звернення: 01.07.2021).
 15. Papanikolaou K., Boubouka M. Personalised Learning Design in Moodle. *20th IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT): Proceedings of the International Conference* (Tartu, 6–9 July 2020). P. 57–61.
 16. Ulmane-Ozolins L., Magazeina I., Jansone A. Study process visualization in Moodle. *EDULEARN16: Proceedings of the 8th International Conference on Education and New Learning Technologies* (Barcelona, 4–6 July 2019). Valencia: IATED, 2019. P. 6727–6732.
 17. Voštinár P. Interactive course for JavaScript in LMS Moodle. *International Conference on Emerging ELearning Technologies and Applications (ICETA): Proceedings of the International Conference* (Stary Smokovec, 21–22 Nov. 2019). P. 810–815.

REFERENCES

1. Gorban, Y., Skachenko, O. (2020). Dosvid vykorystannia tsyfrovoho instrumentu navchannia Kahoot! u diialnosti biblioteky universytetu. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk – Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 5, 66–79 [in Ukrainian].
2. Kyrylenko, K. M. (2020). Vprovadzhennia fleshmobu v navchalnyi protses pidhotovky spetsialista haluzi kultury i mystetstva (na prykladi osvithnoho dosvidu Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv) [Implementing a flashmob method for the specialists teaching and training in the field of culture and art (the case of the Kyiv National University of Culture and Arts)]. *Pytannia kulturolohii – Issues in Cultural Studies*, 36, 239–248 [in Ukrainian].
3. Kyrylenko, K. M. (2019). Filosofiia: osnovni temy ta problemy. Kyiv: KNUC&A. URL: http://kf.knukim.edu.ua/images/posib_compressed.pdf [in Ukrainian].
4. Osadcha, K., Osadchyi, V., Spirin, O., Kruhlyk, V. (2021). Realizatsiia indyvidualizatsii ta personalizatsii navchannia zasobamy Moodle. *Molod i rynek – Youth and the market*, 1(187), 38–43 [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Prohramy rozvytku systemy dystantsiinoho navchannia na 2004–2006 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.09.2003 r. № 1494. (2003). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 39, art. 2070.
6. Starosta, V. I. (2021). Moodle do, pid chas i pislia pandemii COVID-19: vykorystannia studentamy bakalavratu ta mahistratury. *Vidkryte osvithne e-seredovyshche suchasnoho universytetu – Open educational e-environment of modern University*, 10, 216–230 [in Ukrainian].
7. Stechkevych, O. O. (2020). Zabezpechennia zворотnoho zviazku zasobamy Moodle u protsesi dystantsiinoho navchannia. *Naukove zabezpechennia tekhnolohichnoho prohresu XXI storichchia: proceedings of the International Scientific Conference*. Chernivtsi: MTsND, 28–31 [in Ukrainian].
8. Test: khto ty z filosofiv? URL: <https://rubryka.com/article/test-philosopher> [in Ukrainian].
9. Test. Yakyi ty filosof? URL: <https://bit.ua/2020/02/test-yakyj-ty-filosof> [in Ukrainian].

10. Shcho take Moodle. URL: <https://moodle.org/mod/page/view.php?id=8174> [in Ukrainian].
11. Abdiansah, A., Utami, A. S. (2019). Analysis of Moodle Features to Build Moodle-Lite. *The Sriwijaya International Conference on Information Technology and Its Applications*: proceedings of the International Conference. Atlantis Press, 655–660.
12. Fantini, A. E. (2020). Reconceptualizing intercultural communicative competence: A multinational perspective. *Research in comparative and international education*. Vol. 15, 1, 52–62.
13. Hendrickson, A. The moodle package: generating Moodle quizzes via LATEX. URL: <http://tug.ctan.org/tex-archive/macros/latex/contrib/moodle/moodle.pdf>.
14. Kiessling, C., Fabry, G. (2021). What is communicative competence and how can it be acquired? *GMS Journal For Medical Education*. Vol. 38, 3. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7994879/pdf/JME-38-3-49.pdf>.
15. Papanikolaou, K., Boubouka, M. (2020). Personalised Learning Design in Moodle. *20th IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT)*: proceedings of the International Conference. Tartu, 57–61.
16. Ulmane-Ozolina, L., Magazeina, I., Jansone, A. (2019). Study process visualization in Moodle. *EDULEARN16*: proceedings of the 8th International Conference on Education and New Learning Technologies. Valencia: IATED, 6727–6732.
17. Voštinár, P. (2019). Interactive course for JavaScript in LMS Moodle. *International Conference on Emerging ELearning Technologies and Applications (ICETA)*: proceedings of the International Conference. Sary Smokovec, 810–815.